

פעילות לנוער | עו"ד בקי כהן-קשת

מטרה:

הכרת המושגים של שוק חופשי, היצע, ביקוש, מונופול ופיקוח.

גיל:

12-16.

הפעילות מתאימה לקבוצה של לפחות 10 משתתפים/ות או לכיתה.

עזרים:

3-4 שולחנות.

פעמון.

מספר ארגזי פירות אמיתיים או תמונות או פירות משחק. אפשר להדפיס "פירות" מהערכה, ואפשר במקום פירות לתת עוגיות או סוכריות. יש צורך בשני סוגי "סחורות" במספר של לפחות פי שלושה ממספר המשתתפים/ותם, כך שמסוג "סחורה" אחד יהיה פי שניים מאשר מסוג ה"סחורה" השני.

כסף משחק - אפשר להדפיס "מטבעות" מהנספח או לחלק שטרות כסף משחק, ולשנות בהתאם את הסכומים.

2 קוביות משחק.

דף/פנקס וכלי כתיבה לכל משתתף/ת.

עדיף לשחק במרחב הגדול מחדר יחיד (כגון חדר ומסדרון).

מהלך הפעילות:

1. הכנה

המדריך/ה בוחרים מבין המשתתפים/ות:

3 מוכרים/ות (אם זו קבוצה גדולה אפשר גם 4, ואפשר שכל זוג ינהלו דוכן)

בנקאי/ת

חקלאי/ת

יתר המשתתפים/ות הם/ן קונים/ות.

2. שלב ראשון

המוכרים מארגנים 3-4 דוכנים (שולחנות), במידת האפשר מרוחקים זה מזה. לכל דוכן (בין אם יש בו מוכר/ת אחד או שני מוכרים/ות) יינתנו 20 מטבעות. אפשר להדפיס "מטבעות" מהנספח או לחלק שטרות כסף משחק, ולשנות בהתאם את הסכומים.

החקלאי/ת מוכר/ת לכל מוכר בדוכן 5 תפוחים, כל אחד במחיר מטבע אחד, ו-3 אגסים, כל אחד במחיר 2 מטבעות.

במקביל: כל היתר הם הקונים/ות. כל קונה מטילה קוביה ומקבל/ת מהבנקאי/ת מספר מטבעות בהתאם למספר שהקוביה מורה.

3. שלב שני

המדריך/ה מצלצל/ת בפעמון ומכריז/ה: "השוק נפתח".

הקונים/ות עוברים/ות בדוכנים וקונים/ות פירות, כאשר המוכרים קובעים באיזה סכום ימכרו.

לאחר מספר דקות המדריך/ה מצלצל/ת בפעמון ומכריז/ה "השוק נסגר להיום".

הקונים/ות מתיישבים/ות.

בשלב זה ובשלב הבאים חשוב שהמדריך/ה יתנו די זמן כך שחלק מהקונים/ות יקנו וחלק מהסחורות בכל הדוכנים יימכרו. אפשר לבקש: כאשר סיימתם לקנות, נא לשבת. המוכרים בדוכנים והקונים רשמים לעצמם כמה קנו וכמה הרוויחו/הוציאו.

4. שלב שלישי

החקלאי/ת בא/ה, ובעלי הדוכנים קונים כמה שרוצים במחיר מטבע אחד לתפוח ו-3 מטבעות לאגס (עד הכמות שיש לחקלאי/ת עבור חלק זה, באופן שישאיר לחקלאי/ת לפחות 15 תפוחים ו-9 אגסים לשלב הבא).

במקביל: כל היתר הם הקונים/ות. כל קונה מטילה קוביה ומקבל/ת מהבנקאי/ת מספר מטבעות בהתאם למספר שהקוביה מורה.

המדריך/ה מצלצל/ת בפעמון ומכריז/ה: "השוק נפתח".

הקונים/ות עוברים/ות בדוכנים וקונים/ות פירות, כאשר המוכרים קובעים באיזה סכום ימכרו.

לאחר מספר דקות המדריך/ה מצלצל/ת בפעמון ומכריז/ה "השוק נסגר להיום".

הקונים/ות מתיישבים/ות.

הדוכנים והקונים רשמים (לעצמם) כמה קנו וכמה הרוויחו/הוציאו.

5. שלב רביעי

בעלי הדוכנים מזיזים את השולחנות שלהם באופן שייצרו משולש, בעלי הדוכנים בפנים והקונים בחוץ. (מספרים שראש העיר בנה שוק חדש ויפה).
החקלאי/ת בא/ה, ובעלי/ות הדוכנים קונים כמה שרוצים. החקלאי/ת מוכר/ת להם באיזה מחיר שהם מסכימים (זה השלב האחרון, אז כל הפירות הם למכירה).
במקביל: כל היתר הם הקונים/ות. כל קונה מטילה קוביה ומקבל/ת מהבנקאי/ת מספר מטבעות בהתאם למספר שהקוביה מורה.
המדריך/ה מצלצל/ת בפעמון ומכריז/ה: "השוק נפתח".
הקונים/ות עוברים/ות בדוכנים וקונים/ות פירות, כאשר המוכרים קובעים באיזה סכום ימכרו.

לאחר מספר דקות המדריך/ה מצלצל/ת בפעמון ומכריז/ה "השוק נסגר להיום".
הקונים/ות מתיישבים/ות.

6. שלב חמישי

כולם מתכנסים, המדריך/ה שואל/ת:

- כמה הקונים/ות שילמו עבור תפוח? כמה שילמו עבור אגס? האם הסכום השתנה בחלקי המשחק השונים?
- כיצד בעלי/ות הדוכן קבעו את המחירים?

המדריך/ה מסביר/ה על היצע וביקוש - איך המחיר נקבע על ידי תחרות במשק:

היצע הוא כמות המוצרים והשירותים הקיימים בשוק מסוים, וביקוש הוא מידת הדרישה למוצרים ושירותים בשוק מסוים. בשוק חופשי ההיצע והביקוש הם הגורם היחיד לפיו נקבע מחירו של מוצר או שירות (למעט במקרי כשל שוק, כגון פעילות של גוף שיש לו מונופול, בהנחה שכשל השוק מונע תחרות משוכללת).

שאלות:

- האם לדעתכם הוגן שכך ייקבע המחיר של כל מוצר?
- האם היה הבדל בין המצב שבו כל המוכרים/ות היו ביחד?
- האם לכולם היה כל המידע?

המדריך/ה מסביר/ה: מונופול הוא "מצב בו בשוק של מוצר (או שירות) מסוים קיים מוכר יחיד אשר חולש על רוב השוק או אדם המחזיק כוח שוק משמעותי ביחס לאספקת נכסים."

כאשר כל המוכרים פועלים יחד ומתאמים מחירים, זה כמו מונופול.

המדריך/ה מספר/ת שבפרשת בהר בתורה מצוי איסור הונאת ממון, הקובע כי יש גבול למחיר ולרווח של המוכר. כמו כן מספר/ת שגם בשוק חופשי יש הגבלות על מונופולים ופעולות להגדלת הידע של הקונים. (למשל: חובה לשים מחיר על מוצרים בסופרמרקט). האם זה נראה לכם טוב?

שאלה:

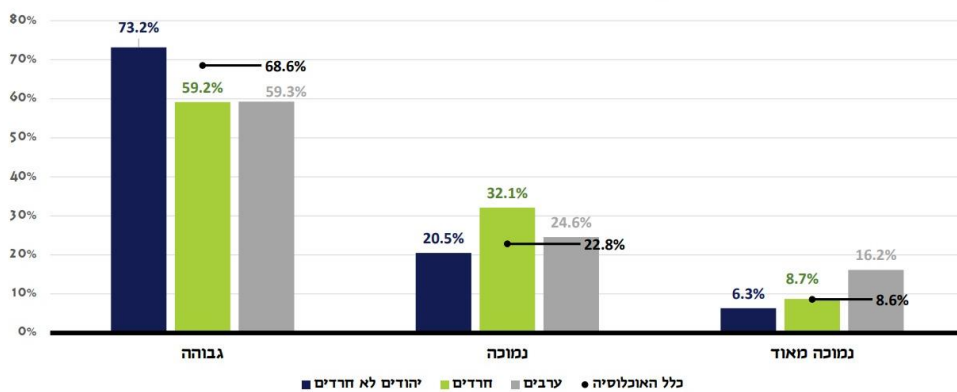
- המדינה קובעת כללים לגבי התערבות בשוק האם לדעתכם יש הבדל בין המעורבות שהיא צריכה להפעיל בין מוצרי מזון בסיסיים לבין מוצרים אחרים?
- במדינת ישראל יש משפחות שאין להן מספיק כסף לרכוש פירות וירקות, בשר ודגים, אלא רק מזונות הכי זולים בסופרמרקט. זהו מצב שנקרא חוסר ביטחון תזונתי. כמה אחוזים מהאזרחים במדינת ישראל לדעתכם נמצאים במצב הזה? 1%? 5%? 10%? 15%? 30%? 50%?

הייתם מאמינים שאלו הנתונים?

המוסד לביטוח לאומי בדק את הנושא, והתוצאות מראות שלכ-30% מהאוכלוסייה יש נגישות נמוכה מאוד או נמוכה למזון בריא.

התפלגות רמות נגישות למזון בריא

מתוך: דוח העוני והאי-שוויון לשנת 2022, המוסד לביטוח לאומי

נספח: אפשר להדפיס עזרים או לחלק שטרות כסף משחק, ולשנות בהתאם את הסכומים.

